
Instytut Socjologiczny Uniwersytetu Łódzkiego - Łódź, ul. Uniwersytecka 3, IV piętro, tel. 115-53

Przegląd Socjologiczny / Sociological Review 9/1-4, 437-441

1947

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

§ 2. Temat pracy magisterskiej student może otrzymać po zdaniu egzaminów, wymienionych w § 1, pod 1—4, względnie 5, zależnie od zgody profesora. Praca magisterska winna być wykonana na temat z dziedziny socjologii teoretycznej lub z socjologii praktycznej, z uwzględnieniem zagadnień teoretyczno-socjologicznych, wiążących się z obranym praktycznym tematem. Zadaniem pracy magisterskiej jest wykazanie, że student posiadał umiejętność samodzielnego operowania na obranym lub wskazanym materiale metodą naukową.

§ 3. Ostatnim egzaminem, przy którym Podkomisja Egzaminacyjna przeprowadzać będzie ze studentem dyskusję na temat jego pracy magisterskiej i kontrolować ogólną znajomość wiedzy studenta z zakresu socjologii, jest egzamin, wymieniony w § 1 pod B. 7.

§ 4. Każdy trymestr studiów studenta będzie mu zaliczony do magisterium, jeżeli łącznie liczba godzin wykładów i ćwiczeń, przesłuchanych i odrobionych z zakresu wiedzy, odpowiadającego § 1 niniejszego rozporządzenia, będzie wynosiła co najmniej 10 godzin tygodniowo.

INSTYTUT SOCJOLOGICZNY UNIwersYTETU ŁÓDZKIEGO

Łódź, ul. Uniwersytecka 3, IV piętro, tel. 115-53

Instytut Socjologiczny Uniwersytetu Łódzkiego, obejmujący trzy socjologiczne katedry Wydziału Humanistycznego U. Ł. (katedrę socjologii, katedrę teorii kultury i katedrę etnologii), powstał w wyniku porozumienia profesorów, zajmujących te katedry (Prof. Dr Józef Chałasiński, Prof. Dr Stanisław Ossowski i zast. prof. Dr Józef Obrębski). Konstytucyjne zebranie Instytutu odbyło się 3 września 1945 r.

Ponadto w pracach organizacyjnych Instytutu brali udział: Dr Nina Assorodobraj, Adiunkt, i początkowo Dr Stanisław Kowalski, St. Asystent; a następnie, Dr Jan Szczepański, St. Asystent.

Po zakończeniu okresu organizacyjnego na Uniwersytecie Łódzkim, gdy Rady Wydziałowe przejęły sprawy wewnętrznej organizacji nauki i nauczania, Rada Wydziału Humanistycznego U. Ł. dn. 29 maja 1947 r. zatwierdziła Instytut Socjologiczny jako jednostkę wewnętrznej organizacji naukowej i pedagogicznej Wydziału.

Z końcem roku akademickiego 1945/46 Prof. Dr Obrębski wyjechał na studia najpierw do Londynu, a następnie na badania naukowe na Jamajkę. W roku akademickim 1946/47 odszedł z Łodzi Prof. Dr Stanisław Ossowski, który objął katedrę socjologii na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Warszawskiego. Naukowy personel pomocniczy Instytutu w r. 1946/47 składał się z jednego adiunkta (Dr Nina Assorodobraj), dwóch asystentów starszych (Dr Jan Szczepański i Mgr Janina Kremky) i trzech asystentów młodszych (Antonina Kłoskowska, Jan Lutyński, Renata Szwarcówna).

Od roku akademickiego 1947/48 miejsce Prof. Ossowskiego zajął Dr Jan Szczepański w charakterze zastępcy profesora. Od tegoż roku na starszego asystenta wrócił z Uniwersytetu Poznańskiego Dr Stanisław Kowalski.

W ciągu dwuletniego okresu istnienia Instytut Socjologiczny U. Ł. zajął poważne miejsce w pedagogicznych i naukowych pracach Uniwersytetu Łódzkiego. Instytut ma w swojej dyspozycji księgozbiór naukowy liczący około 8.000 tomów, z czego około 3.000 przypada na Bibliotekę Instytutu Socjologicznego U. Ł., a 5.000 na centralną bibliotekę ogólnopolskiego Polskiego Instytutu Socjologicznego, którego centrala mieści się obecnie w lokalu Łódzkiego Instytutu Socjologicznego.

Na Uniwersytecie Instytut służy w szczególności dwóm wydziałom, na których wykładana jest socjologia; jest to Wydział Humanistyczny i Prawno-Ekonomiczny. W proseminariach i seminariach socjologicznych, prowadzonych w ramach prac Instytutu Socjologicznego, brało udział w roku 1946/47 powyżej 200 studentów, z tego powyżej 100 z Wydziału Prawno-Ekonomicznego i około 100 z Wydziału Humanistycznego.

Poza studentami Uniwersytetu Łódzkiego z biblioteki i pracowni Instytutu Socjologicznego korzystali studenci innych wyższych uczelni w Łodzi, jak SGH, WSGW, PWSP.

Organizatorzy Instytutu Socjologicznego U. Ł. wychodzili z założenia, że należy łączyć pokrewne katedry w większe jednostki współpracy pedagogicznej i badawczo-naukowej. Ponadto należy dążyć do tego, aby w miastach uniwersyteckich istniały instytuty naukowe, które by nie ograniczały swoich zadań do jednej szkoły, lecz służyły wielu szkołom. Instytuty te powinny być równocześnie ośrodkami pracy badawczej większych lub mniejszych regionów lub całego kraju. Taki typ instytutu jest bardziej racjonalny, zwłaszcza w naszych polskich warunkach, niż zakłady uniwersyteckie zamknięte w ramach jednej katedry i zainteresowań jednego profesora.

S e m i n a r i u m   p r a c   b a d a w c z y c h . W ramach Instytutu prowadzone jest Seminarium prac badawczych. Z prac tego Seminarium w roku akad. 1946/47 na wzmiankę zasługują:

a) badania nad młodzieżą pierwszego łódzkiego Kursu Przygotowawczego ¹⁾;

b) prace przygotowawcze do badań nad miastem Łodzią.

Ad a) Badaniami nad młodzieżą łódzkiego Kursu Przygotowawczego Instytut Socjologiczny zapoczątkował systematyczne zbieranie materiałów, obserwacji i doświadczeń, dotyczących zmian składu społecznego młodzieży akademickiej w Polsce. Zaliczając to zagadnienie do najważniejszych zagadnień Polski współczesnej, **Instytut Socjologiczny chce stać się, m. in. w zakresie zagadnień młodzieży akademickiej, ośrodkiem naukowych badań i obserwacji dla całej Polski.**

Ad b) Prace przygotowawcze nad miastem Łodzią wiążą się z planem badań Instytutu nad przeobrażeniami Łodzi, badań, które by objęły rozwój Łodzi w związku z gospodarczymi i społecznymi przeobrażeniami i ruchami XIX w., jak również obecne jej przekształcenia związane z reformami gospodarczymi i społecznymi. Centralnym zagadnieniem tych badań jest z jednej strony

1) Patrz artykuł Dr Niny Assorodobraj w tym tomie „Przeglądu Socjologicznego“.

przekształcanie się Łodzi z dużej osady fabrycznej w ośrodek wielkomiński, a z drugiej strony kształtowanie się klasy robotniczej oraz jej rola w rozwoju przemysłowego i miejskiego regionu Łódzkiego. W związku z tymi badaniami Instytut ogłosił ostatnio konkurs na pamiętnik Łódzianina. Badania nad Łodzią traktuje Instytut w związku z całokształtem zagadnień industrializacji i urbanizacji Polski. Instytut Socjologiczny zmierza do tego, aby w największym ośrodku przemysłowo-robotniczym Polski, jakim jest Łódź, stworzyć ośrodek naukowych badań socjologicznych, związanych z zagadnieniami industrializacji i urbanizacji Polski.

W zainteresowaniach swoich Instytut wysuwa na czoło zagadnienia przeobrażeń społecznych Polski współczesnej, zagadnienia regionu łódzkiego i zagadnienia klasy robotniczej.

W y k ł a d y. W roku akad. 1945/46 odbywały się następujące wykłady socjologiczne:

- Prof. Dr Józef Chałasiński: Rozwój problematyki socjologicznej, I tr., 2 g. t.
- Szlachecka i chłopska kultura Polski, I tr., 1 g. t.
  - Zarys socjologii. Grupy społeczne i osobowość społeczna, II tr., 2 g. t.
  - Inteligencja jako warstwa społeczna, II tr., 1 g. t.
  - Socjologia wychowania, III tr., 2 g. t.
  - Problem miasta w socjologii amerykańskiej, III tr., 1 g. t.
- Prof. Dr Stanisław Ossowski: Wstęp do socjologii kultury, I, II tr., 2 g. t.
- Zbiorowość narodowa i klasa społeczna; I, II, tr., 1 g. t.
  - Socjologia religii. Wybrane zagadnienia, III tr., 2 g. t.
  - Zagadnienia kultury współczesnej, III tr., 2 g. t.
- Zast. prof. Dr Józef Obrębski: Rozwój problematyki etnologicznej, I, II tr., 1 g. t.
- Społeczeństwo pierwotne i cywilizowane, I, II tr., 2 g. t.
  - Rozpad społeczeństw pierwotnych, III tr., 2 g. t.
  - Etnologia i socjologia, III tr., 2 g. t.
- Dr Nina Assorodobraj: Procesy kształtowania się klasy robotniczej, II tr., 1 g. t.
- Socjologia francuska, III tr., 2 g. t.
- Dr Jan Szczepański: O pojęciu środowiska społecznego, II tr., 2 g. t.
- Typy zbiorowości wiejskich, III tr., 2 g. t.

W roku akad. 1946/47 odbywały się następujące wykłady socjologiczne:

- Prof. Dr Józef Chałasiński: Socjologia ogólna, I, II, III tr., 1 g. t.
- Socjologia wychowania, I, II, III tr., 1 g. t.
  - Socjologia polska, I, II, III tr., 1 g. t.
- Prof. Dr Stanisław Ossowski: Historia i socjologia, I tr., 1 g. t.
- Socjologia sztuki, I tr., 1 g. t.
- Prof. Dr Maria Ossowska: Analiza tzw. moralności mieszczańskiej, I, II tr., 1 g. t.
- Wzory osobowe starożytności, II tr., 2 g. t.
  - Eugeniusz Dupreél o moralności, III tr., 1 g. t.
- Dr Jan Szczepański: Zarys socjologii (dla studentów ekonomii), I, II, III tr., 2 g. t.

Pragnąc zbliżyć młodzież akademicką do naukowych zagadnień związanych z przeobrażeniami społecznymi doby obecnej, Instytut Socjologiczny w roku akademickim 1945/6 zorganizował historyczno-socjologiczny cykl wykładów pt. „Studium problemów chłopskich i robotniczych“. Z cyklu tego zrodziła się następnie seria wydawnicza pt. „Prace Polskiego Instytutu Socjologicznego. Studium problemów chłopskich i robotniczych“. W tej serii, wydawanej przez Spółdzielnię Wydawniczą „Czytelnik“ pod redakcją J. Chałasińskiego, wyszły dotychczas następujące prace: Prof. Dr Józef C h a ł a s i ń s k i: **Genealogia społeczna inteligencji polskiej** (1946) i Dr Stanisław Ś r e n i o w s k i: **Dzieje chłopów w Polsce** (1947) z przedmową prof. dr J. Chałasińskiego.

Poza tym dla wewnętrznego użytku Instytutu Socjologicznego wydany został w 1945 r. na powielaczu przekład francuskiego podręcznika socjologii A. C u v i l l i e r a pt. **Wprowadzenie do socjologii**. Przekładu dokonał dr Tadeusz Żebrowski. Materiałem o polskiej socjologii uzupełnił J. Chałasiński.

Wspomnieć również trzeba pracę adiunkta Instytutu Dr Niny A s s o r o d o b r a j pt. **Początki klasy robotniczej**, wydaną przez Spółdzielnię Wydawniczą „Czytelnik“ (1946) z przedmową J. Chałasińskiego oraz pracę Prof. Dr Stanisława O s s o w s k i e g o **Ku nowym formom życia społecznego** („Wiedza“ 1947 r.), która, napisana w 1942 r., w pierwszym wydaniu wyszła pod innym tytułem jako druk konspiracyjny w 1943 r.

Pracownicy Instytutu drukowali poza tym następujące artykuły w czasopiśmie naukowych i w tygodnikach:

Dr Nina A s s o r o d o b r a j: „Kursy przygotowawcze a zagadnienie selekcji społecznej“ („Przegląd Socjologiczny“, t. IX/1947 r.).

Prof. Dr Józef C h a ł a s i ń s k i: „Zasadnicze stanowiska we współczesnej socjologii polskiej“ („Przegląd Socjologiczny“, t. VIII/1946 r.); „Socjologia współczesna“ („Przegląd Socjologiczny“, t. IX/1947 r.); „Socjologiczne założenia reformy wychowania“ („Myśl Współczesna“, czerwiec 1946); „Tworzenie legendy i naukowe zadania historii“ („Myśl Współczesna“, listopad—grudzień 1946 r.); „Zagadnienie historyczno-socjologicznej samowiedzy inteligencji polskiej“ („Myśl Współczesna“, maj 1947 r.); „Elementy socjologicznej teorii wychowania“ („Ruch Pedagogiczny“, grudzień—luty 1946/7); „W sprawie studiów socjologicznych na uniwersytetach“ („Nowa Szkoła“, marzec—kwiecień 1947); „Oświata a problem przebudowy społecznej“ („Oświata i kultura“, nr 5—6/1946); „Inteligencja polska w świetle swojej genealogii społecznej“ („Kuźnica“, nr 4/1946); „Socjologia i historia inteligencji polskiej“ („Kuźnica“, nr 20/1946); „Inteligencja polska, kapitalizm, mieszczaństwo, szlachta“ („Kuźnica“, nr 21/1946); „Pedagogika personalizmu i pedagogika socjalizmu“ („Kuźnica“, nr 4/1947); „Kultura europejska i kryzys indywidualistycznego humanizmu“ („Kuźnica“, nr 6/1947); „O społeczny sens reformy uniwersytetów“ („Kuźnica“, nr 24/1947); „Polska leży w Europie“ („Odrodzenie“, nr 48/1946); „Problemy demokracji“ („Odrodzenie“, nr 14/1947); „Sztu-

ka jako element kultury historycznej" („Odrodzenie", nr 32/1947); „Zagadnienie demokratyzacji kultury" („Książka i Kultura", nr 1—2/1947); „Społeczeństwo kapitalistyczne" („Książka i kultura", nr 4/1947).

Docent Dr Józef O b r ę b s k i: „Teoria ekonomiczna i metoda socjologiczna w badaniu społeczeństw pierwotnych" („Przegląd Socjologiczny", t. VIII/1946).

Prof. Dr Stanisław O s s o w s k i: „Zagadnienie więzi regionalnej i więzi narodowej na Śląsku Opolskim" („Przegląd Socjologiczny", t. IX/1947); „Analiza socjologiczna pojęcia ojczyzny" („Myśl Współczesna", nr 2/1946); „Urbanistyka i socjologia" („Problemy", nr 1; listopad 1945); „W poszukiwaniu własnej osobowości" („Problemy", nr 4—5/1946); „Organizacja przestrzeni i życie społeczne przyszłych ośrodków" („Wiedza i Życie", nr 2/1946); „Pod znakami Ormazda i Arymana" („Wiedza i Życie", nr 4—5/1946); „Socjologia w świecie powojennym" („Kuźnica", nr 25/1946); „Na tle wydarzeń kieleckich" („Kuźnica", nr 38/1946); „Stefan Czarnowski" („Kuźnica"; nr 6/1947); „Styl demokratycznej kultury" („Nowiny Literackie", nr 1/1947).

Zast. Prof. Dr Jan S z c z e p a ń s k i: „O pojęciu środowiska" („Przegląd Socjologiczny", t. VIII/1946); „Interpretacja i rozumienie ludzkiego zachowania" („Myśl Współczesna", listopad—grudzień 1946 r.); „O poznawaniu faktów społecznych" („Wiedza i Życie", sierpień—wrzesień 1946); „Zbiorność—społeczeństwo" („Wiedza i Życie", listopad 1946); „Stosunek społeczny—więź społeczna" („Wiedza i Życie", styczeń—luty 1947); „Socjologiczny pogład na człowieka" („Wiedza i Życie", maj 1947); „Nauka i metafizyka" („Kuźnica"; nr 16/1945); „Humanizm czy człowiek" („Kuźnica", nr 5/1946); „W sprawie alkoholizmu" („Kuźnica", nr 5/1947); „Traktat o opinii" („Kuźnica", nr 21/1947).

Młodszy pracownicy Instytutu Antonina Kłoskowska, Janina Kremky, Jan Lutyński, Waclaw Piotrowski, Renata Szwarz i Zygmunt Gostkowski współpracowali w dziale sprawozdań i recenzji „Przeglądu Socjologicznego", tom IX/1947 r.

Łódzki Instytut Socjologiczny jest siedzibą redakcji „Przeglądu Socjologicznego", skupiającego wszystkich socjologów polskich. Pierwszy powojenny tom „Przeglądu" (kolejny VIII) ukazał się w 1946 r. W skład redakcji wchodzi: Prof. Dr Józef Chałasiński — Redaktor naczelny, Zast. Prof. Dr Jan Szczepański — Zastępca redaktora, Mgr Krystyna Duda-Diewierz — Sekretarz Redakcji.

Plan pracy na rok akad. 1947/48

Personel naukowy Instytutu Socjologicznego U. Ł. w bieżącym roku akademickim składa się z następujących osób: Kierownictwo Instytutu: Prof. Dr Józef Chałasiński, Zast. Prof. Dr Nina Assorodobraj, Zast. Prof. Dr Jan Szczepański. Asystenci: Dr Stanisław Kowalski, Mgr Janina Kremky, Antonina Kłoskowska, Renata Szwarz, Jan Lutyński.